

V Bruseli 16. novembra 2022
(OR. en)

13070/22

**Medziinštitucionálny spis:
2008/0140(CNS)**

**SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196**

SPRÁVA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Č. predch. dok.:	13067/22
Č. dok. Kom.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Predmet:	Návrh smernice Rady o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu – správa o pokroku

I. ÚVOD

Komisia 2. júla 2008 prijala návrh smernice Rady, ktorej cieľom je rozšíriť ochranu pred diskrimináciou na základe náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie na oblasti mimo zamestnania. Navrhovaná horizontálna smernica o rovnakom zaobchádzaní by mala doplniť existujúce právne predpisy ES¹ v tejto oblasti a zakázať diskrimináciu z uvedených dôvodov v týchto oblastiach: sociálna ochrana vrátane sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti; vzdelávanie a prístup k tovarom a službám vrátane bývania.

¹ Najmä smernice Rady 79/7/EHS, 2000/43/ES, 2000/78/ES a 2004/113/ES.

Veľká väčšina delegácií návrh v zásade privítala, mnohé z nich schvaľujú, že má za cieľ doplniť existujúci právny rámec riešením všetkých štyroch dôvodov diskriminácie prostredníctvom horizontálneho prístupu.

Väčšina delegácií potvrdila, že je dôležité podporovať rovnaké zaobchádzanie ako spoločnú hodnotu v EÚ. Niekoľko delegácií zdôraznilo význam návrhu najmä v kontexte Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD). Niektoré delegácie by však uprednostnili ambicióznejšie ustanovenia týkajúce sa zdravotného postihnutia.

Aj keď niektoré delegácie vyzdvihujú dôležitosť boja proti diskriminácii, v minulosti spochybnili potrebu tohto návrhu Komisie, ktorý v prípade niektorých otázok považovali za zásah do vnútroštátnych právomocí, a vyjadrili názor, že návrh je v rozpore so zásadami subsidiarity a proporcionality. Niektoré delegácie tiež požiadali o spresnenia a vyjadrili obavy najmä v súvislosti s nedostatočnou právnou istotou, rozdelením právomocí a s praktickými, finančnými a právnymi dôsledkami návrhu.

Dve delegácie trvajú na všeobecnej výhrade v súvislosti s návrhom ako takým.

V súčasnosti majú všetky delegácie k zneniu všeobecnú výhradu preskúmania.

Delegácie CZ a DK trvajú na výhradách parlamentného preskúmania. Komisia podporuje hľadanie kompromisu, v tejto fáze však trvá na výhrade preskúmania k akýmkoľvek zmenám svojho pôvodného návrhu.

Európsky parlament prijal stanovisko 2. apríla 2009² v rámci konzultačného postupu.

V dôsledku nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy 1. decembra 2009 sa na uvedený návrh teraz vzťahuje článok 19 Zmluvy o fungovaní Európskej únie; po získaní *súhlasu* Európskeho parlamentu je preto potrebné jednomyselné rozhodnutie Rady.

² Pozri dokument A6-0149/2009. Súčasný Parlament vymenoval za spravodajkyňu Alice Kuhnkeovú (SE/Skupina zelených/Európska slobodná aliancia).

II. PRÁCA RADY POČAS ČESKÉHO PŘEDSEDNÍCTVA

V nadväznosti na rokovania, ktoré sa uskutočnili v roku 2021 a ktoré sa vo veľkej miere zameriavali na ustanovenia týkajúce sa zdravotného postihnutia³, pokračovala pracovná skupina pre sociálne otázky⁴ v skúmaní spisu na základe orientačnej poznámky⁵ a nového súboru návrhov znenia⁶, ktoré predložilo české predsedníctvo.

Predsedníctvo vo svojej orientačnej poznámke vyzvalo delegácie, aby prezentovali svoje názory na ustanovenia obsiahnuté v najnovšej verzii znenia, ktorými by sa členským štátom udelilo právo požiadať o dočasnú výnimku z požiadavky zabezpečiť primerané prispôsobenie pre osoby so zdravotným postihnutím. Delegácie boli požiadané, aby uviedli najmä to, či tieto ustanovenia považujú za zlučiteľné s Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD).

Delegácie sa okrem toho vyzvali, aby posúdili potrebu takejto výnimky s ohľadom na skutočnosť, že návrh smernice už obsahuje pravidlo, že primerané prispôsobenie by sa nemuselo zabezpečiť, ak by to spôsobilo nadmerné alebo neúmerné zaťaženie.

³ Pozri dokumenty 9109/21 a 14046/21.

⁴ Zasadnutia sa konali 18. júla a 30. septembra 2022.

⁵ 10626/22.

⁶ 12063/22.

Jasná väčšina delegácií vyjadrila názor (v niektorých prípadoch predbežný), že navrhovaná výnimka je nezlučiteľná s dohovorom UNCRPD a ani nie je potrebná. Niekoľko delegácií tiež zdôraznilo, že existujúce ustanovenie, podľa ktorého sa primerané prispôsobenie musí zabezpečiť len vtedy, ak nepredstavujú neúmerné zaťaženie, už predstavuje dostatočnú záruku. Niektoré ďalšie delegácie sa tiež vyjadrili, že sú ochotné rokovať o rôznych možnostiach s cieľom nájsť riešenie, pričom na prijatie smernice sa vyžaduje jednomyselnosť. Niektoré ďalšie delegácie podporili preskúmanie myšlienky navrhovanej výnimky, tiež však uznali, že na zabezpečenie súladu medzi dohovorom UNCRPD a smernicou je potrebné ešte pracovať. Niektoré delegácie tiež zaujali otvorený postoj a zdôraznili otázky, ako je potreba flexibility s cieľom zvládnuť finančné zaťaženie, ktoré by vyplývalo z ustanovení smernice týkajúcich sa zdravotného postihnutia, a potreba, aby výnimky boli prísne výnimočné a časovo ohraničené, obmedzené a cielené.

Na základe tejto diskusie predložilo české predsedníctvo súbor návrhov znenia, ktoré zahŕňali tieto hlavné prvky:

- a) Vypustilo sa ustanovenie, ktorým sa členským štátom poskytuje možnosť požiadať o dočasnú výnimku z požiadavky zabezpečiť primerané prispôsobenie (článok 15 ods. 1a – 1c).
- b) Do znenia sa doplnilo nepovinné dodatočné dvojročné transpozičné obdobie (teda spolu 6 rokov od nadobudnutia účinnosti návrhu), pokiaľ ide o povinnosť zabezpečiť primerané prispôsobenie pre osoby so zdravotným postihnutím (článok 15 ods. 2).
- c) Do textu sa doplnilo aj odôvodnenie, v ktorom sa vysvetľuje dodatočná lehota na transpozíciu (odôvodnenie 20c).

Väčšina delegácií, ako aj zástupca Komisie podporili vypustenie možnosti požiadať o dočasnú výnimku z povinnosti zabezpečiť primerané prispôsobenie. Väčšina delegácií tiež podporila (alebo by mohla akceptovať) navrhované predĺženie lehoty na transpozíciu, pokiaľ ide o povinnosť zabezpečiť primerané prispôsobenie. Iné delegácie a zástupca Komisie však túto myšlienku nepodporili, pretože sa domnievali, že výsledný celkový počet 6 rokov by predstavoval neprimerane dlhé transpozičné obdobie. Niektoré delegácie potrebovali na preskúmanie nových návrhov znenia viac času.

Medzi ďalšie otázky, o ktorých sa rokovalo počas českého predsedníctva, patrili:

Niektoré delegácie zopakovali svoje pochybnosti týkajúce sa vypustenia ustanovení o prístupnosti zo smernice a vyzvali na ambicióznejšie ustanovenia týkajúce sa zdravotného postihnutia. Zástupca Komisie však vyjadril názor, že prerokúvaná smernica, ktorá sa zameriava na diskrimináciu, nie je vzhľadom na vecnú pôsobnosť vhodným právnym aktom pre konkrétne ustanovenia o prístupnosti.

Niektorí sa vyjadrili, že sú potrebné právne usmernenia týkajúce sa vzájomného pôsobenia medzi navrhovanou smernicou a UNCPRD.

Ďalšie podrobnosti sa uvádzajú v dokumentoch 11435/22 + COR 1 a 13067/22. Najnovšia verzia návrhu smernice sa uvádza v prílohe k tomuto dokumentu.

III. ZÁVER

Počas rokovaní na základe najnovšieho znenia sa dosiahol určitý pokrok, na dosiahnutie požadovanej jednomysel'nosti v Rade je však zjavne potrebné ďalej intenzívne pracovať.

Návrh

SMERNICA RADY

**o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženské
vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu**

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 19 ods. 1,

so zreteľom na návrh Európskej komisie⁷,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na súhlas Európskeho parlamentu⁸,

konajúc v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom,

⁷ Ú. v. EÚ C , , s. .

⁸ Ú. v. EÚ C , , s. .

keďže:

- (1) Podľa článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) je Únia založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám a tieto hodnoty sú spoločné všetkým členským štátom. Podľa článku 6 ZEÚ Únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta základných práv“). Podľa toho istého článku predstavujú základné práva tak, ako sú zaručené Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, všeobecné zásady práva Únie.
- (2) Právo na rovnosť pred zákonom a ochranu pred diskrimináciou pre všetky osoby predstavuje všeobecné právo uznané vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, v Dohovore OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, v Medzinárodnom dohovore o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie a v paktoch OSN o občianskych a politických právach a hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, v Dohovore Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRRPD), v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v Európskej sociálnej charte, ktoré podpísali [všetky] členské štáty. V tejto smernici, a najmä v ustanoveniach týkajúcich sa prístupnosti a primeraného prispôsobenia, sa dodržiavajú základné zásady uznané v UNCRRPD a v Dohovore Organizácie Spojených národov o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.

- (2a) Únia je od 23. decembra 2010 zmluvnou stranou UNCRPD. Ustanovenia UNCRPD tvoria v súlade s článkom 216 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) neoddeliteľnú súčasť právneho poriadku Európskej únie a právne predpisy Únie by sa preto mali vykladať takým spôsobom, ktorý je v súlade s UNCRPD. Konkrétne je v článku 2 UNCRPD vo vymedzení pojmu „diskriminácia“ zahrnuté odmietnutie primeraného prispôsobenia a v článku 9 povinnosť zabezpečiť prístupnosť. Komisia vo svojom oznámení s názvom Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér vyzvala ku konzistentnosti, aby bolo možné zabezpečiť účinné vykonávanie UNCRPD v celej Únii, a stanovila bezbariérovosť ako jednu z ôsmich oblastí, v ktorých je potrebné prijať opatrenia.
- (3) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú základné zásady uznané najmä v Charte základných práv. V článku 10 Charty základných práv sa uznáva právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania; v článku 21 zakazuje diskriminácia vrátane diskriminácie z dôvodu náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie; a v článku 26 sa uznáva právo osôb so zdravotným postihnutím využívať opatrenia určené na zabezpečenie ich nezávislosti.
- (4) Európsky rok osôb so zdravotným postihnutím (2003), Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých (2007), Európsky rok medzikultúrneho dialógu (2008) a Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (2012) upozornili na pretrvávajúcu diskrimináciu, ale aj na výhody rozmanitosti.
- (5) Európska rada na zasadnutí 14. decembra 2007 v Bruseli vyzvala vo svojich záveroch členské štáty, aby zintenzívnili úsilie s cieľom predchádzať diskriminácii na trhu práce i mimo neho a bojovať proti tomuto javu.

- (5a) Rada 21. februára 2011 opätovne vo svojich záveroch potvrdila, že je pevne odhodlaná podporovať a chrániť slobodu náboženského vyznania alebo viery bez diskriminácie; Rada a zástupcovia vlád členských štátov vyzvali 17. júna 2011 v záveroch Rady členské štáty a Komisiu, aby pokračovali v boji proti diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím a aby preskúmali existujúci právny rámec. Rada 16. júna 2016 vo svojich záveroch vyzvala Európsku komisiu, aby presadzovala opatrenia, ktoré sú uvedené na jej zozname opatrení na dosiahnutie pokroku z hľadiska rovnosti LGBTI osôb.
- (6) Európsky parlament vo svojom uznesení z 20. mája 2008⁹ a vo svojom uznesení z 8. septembra 2015¹⁰ vyzval na zvýšenie ochrany pred diskrimináciou v práve Európskej únie.
- (6a) Diskriminácia má vážny dosah nielen na jednotlivcov, ale aj na spoločnosť vrátane hrubého domáceho produktu, daňových príjmov a sociálnej súdržnosti. Ochrana pred diskrimináciou, ako sa stanovuje v tejto smernici, môže prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu, výsledkom vzdelávania a zo všetkých týchto dôvodov k zvýšeniu hrubého domáceho produktu členských štátov.

⁹ Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. mája 2008 o dosiahnutom pokroku v oblasti rovnakých príležitostí a nediskriminácie v EÚ (transpozícia smerníc 2000/43/ES a 2000/78/ES) (2007/2202(INI)) (Ú. v. EÚ C 279 E, 19.11.2009, s. 23).

¹⁰ Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. septembra 2015 o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii (2013 – 2014) (2014/2254(INI)) (Ú. v. EÚ C 316, 22.9.2017, s. 2.)

- (7) Európska komisia vo svojom oznámení „Obnovená sociálna agenda: Príležitosti, prístup a solidarita v Európe 21. storočia“ potvrdila, že v spoločnostiach, kde je každý jednotlivec pokladaný za rovnocennú bytosť, by nemali ľuďom brániť využívať tieto príležitosti žiadne umelé prekážky ani žiadna diskriminácia. Diskriminácia z dôvodu náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie môže oslabiť plnenie cieľov Únie, ako sú stanovené v zmluvách, najmä dosiahnutie vysokej úrovne zamestnanosti a sociálnej ochrany, zvyšovanie životnej úrovne a kvality života, hospodárskej a sociálnej súdržnosti a solidarity. Môže tiež podkopať cieľ odstrániť prekážky voľného pohybu osôb, tovaru a služieb medzi členskými štátmi. Európska komisia ďalej zdôraznila a zopakovala svoje odhodlanie bojovať proti diskriminácii a podporovať rovnaké príležitosti vo svojom oznámení s názvom Nediskriminácia a rovnaké príležitosti: obnovený záväzok a vo svojom odporúčaní týkajúcom sa Európskeho piliera sociálnych práv.

- (8) Súčasťou právnych predpisov Európskej únie sú tri právne nástroje založené na článku 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ktorý bol nahradený článkom 19 ZFEÚ. Ide o smernicu 2000/43/ES¹¹, smernicu 2000/78/ES¹² a smernicu 2004/113/ES¹³, ktoré sú zamerané na predchádzanie diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie a boj proti nej. Tieto nástroje preukázali význam právnych predpisov v boji proti diskriminácii. Konkrétne v smernici 2000/78/ES sa ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek a sexuálnu orientáciu. Medzi členskými štátmi však pretrvávajú rozdiely, pokiaľ ide o mieru a formu ochrany pred diskrimináciou z týchto dôvodov mimo oblasti zamestnania. Smernicou 2000/43/ES sa chránia osoby pred diskrimináciou z dôvodu ich rasového alebo etnického pôvodu v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu, sociálnej ochrane a vzdelávaniu, zatiaľ čo smernicou 2004/113/ES sa zabezpečuje ochrana pred diskrimináciou z dôvodu pohlavia v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu, pričom sa nevzťahuje na obsah médií a reklamy ani na vzdelávanie.
- (9) Účelom tejto smernice je preto s ohľadom na dôvody, na ktoré sa vzťahuje, rozšíriť mieru a formu ochrany[...] pred diskrimináciou popri zamestnaní aj na ďalšie oblasti, ktoré sa uvádzajú v tejto smernici. Právne predpisy Únie by preto mali zakazovať diskrimináciu z dôvodu náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie vo viacerých oblastiach mimo trhu práce, ako je prístup k sociálnej ochrane, prístup k vzdelávaniu a prístup k tovarom a službám vrátane bývania a ich poskytovanie. Služby by sa mali chápať v zmysle článku 57 ZFEÚ.

¹¹ Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22).

¹² Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií (Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16).

¹³ Smernica Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (Ú. v. EÚ L 373, 21.12.2004, s. 37).

- (10) V smernici 2000/78/ES sa zakazuje diskriminácia v prístupe k odbornej príprave; túto ochranu je potrebné rozšíriť na zákaz diskriminácie vo vzdelávaní, ktoré sa nepokladá za odbornú prípravu.
- (11) Touto smernicou by nemali byť dotknuté právomoci členských štátov, najmä v oblastiach vzdelávania, sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti. Nemali by ňou byť dotknuté ani základné úlohy a široké diskrečné právomoci členských štátov pri poskytovaní, obstarávaní a organizovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.
- (12) Diskriminácia zahŕňa priamu diskrimináciu, nepriamu diskrimináciu, obťažovanie, pokyny na diskrimináciu a odmietnutie primeraného prispôsobenia pre osoby so zdravotným postihnutím. K diskriminácii dochádza aj z viacnásobných dôvodov.
- (12a) K diskriminácii dochádza okrem iného aj vtedy, ak sa s osobou zaobchádza nepriaznivejšie alebo ak je obťažovaná na základe vzťahu alebo domnelého vzťahu s osobami určitého náboženského vyznania alebo viery, veku, so zdravotným postihnutím a sexuálnou orientáciou alebo s organizáciami, ktoré sa venujú podpore práv takýchto osôb¹⁴. K diskriminácii dochádza aj vtedy, keď sa s osobou zaobchádza nepriaznivejšie alebo ak je obťažovaná v dôsledku domnelého náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, ktoré sa u danej osoby jednoducho predpokladajú. Je preto vhodné v tejto smernici výslovne ustanoviť ochranu pred takouto diskrimináciou na základe vzťahu alebo diskrimináciou na základe domnienky¹⁵.

¹⁴ Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júla 2015 vo veci C-83/14, CHEZ Razpredelenie (Nikolova) a rozsudok Súdneho dvora zo 17. júla 2008 vo veci C-303/06, Coleman/Attridge.

¹⁵ Tamže.

(12ab) Za diskrimináciu z viacnásobných dôvodov sa považuje diskriminácia v akejkoľvek forme, ku ktorej dochádza na základe akejkoľvek kombinácie dvoch alebo viacerých z týchto dôvodov, a to aj vtedy, keď by tieto dôvody samostatne neviedli k diskriminácii dotknutej osoby: náboženské vyznanie alebo viera, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálna orientácia. Diskriminácia z viacnásobných dôvodov by sa mala uznať s cieľom odzrkadliť komplexnú realitu prípadov diskriminácie, ako aj zvýšiť ochranu obetí takejto diskriminácie.

(12b) Obťažovanie je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, keďže si jeho obeť nemôžu uplatňovať prístup k sociálnej ochrane, vzdelávaniu, tovarom a službám za rovnakých podmienok ako iné osoby. Obťažovanie môže mať rôzne podoby vrátane nežiaduceho verbálneho, fyzického alebo neverbálneho správania. Takéto správanie sa môže považovať za obťažovanie v zmysle tejto smernice, ak je opakované, alebo ak je jeho povaha taká závažná, že je jeho účelom alebo účinkom narušenie dôstojnosti osoby a vytvorenie zastrašujúceho, nepriateľského, zneuct'ujúceho, ponižujúceho alebo urážlivého prostredia.

(13) Pri vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu by sa Únia mala v súlade s článkom 8 ZFEÚ zamerať na odstránenie nerovností a na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami, najmä preto, že ženy sú často obeťami diskriminácie z viacnásobných dôvodov.

Pri vypracúvaní alebo preskúvaní zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení potrebných na účely dosiahnutia súladu s touto smernicou by členské štáty mali zohľadniť ich rozdielny vplyv na mužov a ženy.

- (14) Posudzovanie skutočností, na základe ktorých možno predpokladať, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, by malo byť naďalej záležitosťou vnútroštátnych súdnych alebo iných príslušných orgánov v súlade s pravidlami vyplývajúcimi z vnútroštátneho práva alebo praxe. V takýchto pravidlách sa môže najmä stanoviť, aby sa nepriama diskriminácia zisťovala všetkými prostriedkami aj na základe štatistických a/alebo vedeckých zistení.
- (14a) Rozdiely v zaobchádzaní na základe veku môžu byť za istých okolností prípustné, ak sú objektívne zdôvodnené legitímnym cieľom a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a potrebné. Podpora hospodárskej, kultúrnej alebo sociálnej integrácie osôb patriacich do určitých vekových skupín by v tejto súvislosti mala predstavovať legitímny cieľ. Prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa, ako napr. ponuka priaznivejších podmienok prístupu pre osoby patriace do určitých vekových skupín, by mali byť primerané a nevyhnutné. Opatrenia súvisiace s vekom, ktorými sa osobám určitého veku poskytujú priaznivejšie podmienky, než sú dostupné ostatným, ako napríklad žiadne alebo znížené poplatky za využívanie verejnej dopravy, múzeí alebo športových zariadení, sa pokladajú za zlučiteľné so zásadou nediskriminácie a nepredstavujú diskrimináciu.
- (15)
- (15a)
- (15b) Spotrebitelia, príslušné súdne orgány a orgány pre podávanie sťažností by mali mať právo, aby sa im na základe žiadosti poskytli informácie o dôvodoch rozdielneho zaobchádzania z dôvodu veku alebo zdravotného postihnutia v oblasti finančných služieb. Poskytnuté informácie by mali byť užitočné a zrozumiteľné verejnosti a objasňovať rozdiely medzi jednotlivými rizikami v dotknutej službe. Poskytovatelia finančných služieb by však nemali byť povinní sprístupniť citlivé obchodné údaje.

- (16) Všetci jednotlivci požívajú zmluvnú slobodu vrátane slobody vybrať si zmluvného partnera na transakciu. Táto smernica by sa nemala uplatňovať na hospodárske transakcie uskutočňované jednotlivcami, v prípade ktorých sa tieto transakcie vykonávajú v kontexte súkromného alebo rodinného života.
- (17) Popri zákaze diskriminácie je dôležité, aby sa dodržiavali ostatné základné práva a slobody podľa Charty základných práv a Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, predovšetkým ochrana súkromného a rodinného života, sloboda náboženského vyznania, sloboda združovania, sloboda prejavu, sloboda tlače a právo na informácie. Touto smernicou by nemali byť dotknuté opatrenia stanovené vo vnútroštátnom práve, ktoré sú v demokratickej spoločnosti potrebné na zaistenie verejnej bezpečnosti, udržiavanie verejného poriadku, predchádzanie trestnej činnosti, ochranu zdravia a ochranu práv a slobôd iných.
- (17-a) Touto smernicou sa nemení rozdelenie právomocí medzi Úniou a členskými štátmi, ako sa vymedzuje v zmluvách, vrátane oblasti vzdelávania a sociálnej ochrany. Nie sú ňou dotknuté ani základné úlohy a široké diskrečné právomoci členských štátov pri poskytovaní, obstarávaní a organizovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.
- (17a) Táto smernica sa vzťahuje na uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania, pokiaľ ide o prístup k sociálnej ochrane, prístup k vzdelávaniu a prístup k tovarom a službám a ich poskytovanie v rámci právomocí Únie. Pojem „prístup“ nezahŕňa určenie, či je daná osoba oprávnená byť prijímateľom sociálnej ochrany alebo vzdelávania podľa vnútroštátneho práva a praxe, pretože za organizáciu, financovanie a obsah svojich systémov sociálnej ochrany a vzdelávania a aj za vymedzenie toho, kto má nárok na sociálnu ochranu a vzdelávanie, sú zodpovedné členské štáty.

- (17b) Sociálna ochrana v zmysle tejto smernice by mala zahŕňať sociálne zabezpečenie, sociálnu pomoc, sociálne bývanie a zdravotnú starostlivosť. Táto smernica by sa preto mala uplatňovať v súvislosti so všetkými právami, nárokmi a dávkami, ktoré sú odvodené zo všeobecných alebo osobitných systémov sociálneho zabezpečenia, sociálnej pomoci a zdravotnej starostlivosti, ktoré vyplývajú zo zákona alebo ich poskytuje priamo štát alebo súkromný subjekt. V tejto súvislosti by sa smernica mala uplatňovať na peňažné dávky, vecné dávky a služby bez ohľadu na to, či sú dotknuté systémy príspevkové. Uvedené systémy zahŕňajú napríklad oblasti sociálneho zabezpečenia vymedzené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004¹⁶, ako aj systémy poskytujúce dávky alebo služby priznané z dôvodov súvisiacich s nedostatkom finančných prostriedkov alebo s rizikom sociálneho vylúčenia. Táto smernica sa uplatňuje aj na doplnkové dôchodky, na ktoré sa vzťahuje smernica 2014/50/EÚ.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) Do výlučnej právomoci členských štátov týkajúcej sa organizácie ich systémov sociálnej ochrany patria právomoci vytvoriť, financovať a riadiť takéto systémy a súvisiace dojednania, ako aj právomoc určiť podstatu, výšku, výpočet a trvanie dávok a služieb a stanoviť podmienky nároku na ne, ako aj upraviť tieto podmienky s cieľom zaistiť udržateľnosť verejných financií.

¹⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004, s. 1).

- (17g) Výlučná právomoc členských štátov týkajúca sa organizácie ich systémov vzdelávania a obsahu vzdelávania a vzdelávacích činností vrátane poskytovania vzdelávania osobám s osobitnými potrebami zahŕňa právomoci vytvoriť, financovať a riadiť vzdelávacie inštitúcie, vypracovať učebné plány a rozvíjať ďalšie vzdelávacie činnosti, vymedziť postupy skúšania a stanoviť podmienky spôsobilosti vrátane napr. vekových obmedzení, pokiaľ ide o školské vzdelávanie, štipendiá alebo kurzy.
- (17ga)
- (17h) Táto smernica sa neuplatňuje na otázky rodinného práva vrátane rodinného stavu a osvojenia ani na právne predpisy o reprodukčných právach. Nie je ňou dotknutá ani sekulárna povaha štátu, štátnych inštitúcií alebo orgánov, či vzdelávania.
- (17i)
- (18)
- (19) Podľa článku 17 ZFEÚ Únia rešpektuje právne postavenie cirkví a náboženských združení alebo spoločenstiev upravené vnútroštátnym právom členských štátov a nezasahuje doň a rovnako rešpektuje postavenie filozofických a nekonfesných organizácií.
- (19a) Osoby so zdravotným postihnutím zahŕňajú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť tomu, aby sa plne a účinne zapojili do života spoločnosti za rovnakých podmienok ako iné osoby. Pojem „dlhodobé“ by sa mal v súvislosti s pojmom zdravotné postihnutie vnímať so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, a najmä rozsudok vo veci C-395/15.

- (19ab)¹⁷ Zásada prístupnosti je ustanovená v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. V dohovore sa v tejto súvislosti ustanovuje, že s cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, členské štáty ako zmluvné strany prijímú primerané opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím prístup k fyzickému prostrediu, doprave, informáciám a ku komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach, za rovnakých podmienok ako iným osobám.
- (19b) Opatrenia umožňujúce osobám so zdravotným postihnutím za rovnakých podmienok ako iným osobám prístup k oblastiam, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, zohrávajú dôležitú úlohu pri zabezpečovaní úplnej rovnosti v praxi. Takéto opatrenia by mali pozostávať z identifikácie prekážok a bariér v prístupnosti a ich odstránenia, ako aj zo zamedzovania vzniku nových prekážok a bariér. Opatrenia na zabezpečenie prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím by nemali predstavovať neúmerné zaťaženie. Prístupnosť by sa mala považovať za dosiahnutú v primeranej miere, ak osoby so zdravotným postihnutím môžu mať skutočne a za rovnakých podmienok ako iné osoby prístup k službám, ktoré sa majú poskytovať alebo ponúkať verejnosti v určitých budovách, zariadeniach, v rámci dopravných služieb a infraštruktúry, aj keď dané osoby nemajú prístup k celej dotknutej budove, zariadeniu alebo infraštruktúre.
- (19c) Takéto opatrenia by mali byť zamerané na dosiahnutie prístupnosti, a to aj v súvislosti s fyzickým prostredím, dopravou, informačnými a komunikačnými technológiami a systémami a službami v rámci rozsahu pôsobnosti tejto smernice. Skutočností, že nie vždy je možné zabezpečiť prístup, ktorý by bol rovnocenný s prístupom pre ostatné osoby, sa nemožno dovolávať ako dôvodu pre neprijatie všetkých opatrení na čo najväčšie zvýšenie prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím.

¹⁷ Odôvodnenie sa zreviduje neskôr.

- (19ca) V oblastiach, na ktoré sa vzťahuje smernica, by sa malo uskutočniť primerané prispôsobenie za predpokladu, že to nespôsobí neúmerné zaťaženie. V dohovore UNCRPD sa stanovuje, že všetky štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, prijímú v záujme podpory rovnosti a odstránenia diskriminácie všetky primerané opatrenia na zabezpečenie primeraného prispôsobenia. „Primerané prispôsobenie“, ako je vymedzené v dohovore UNCRPD, znamená nevyhnutnú a adekvátnu zmenu a prispôsobenie, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie, a robia sa, ak si to vyžaduje konkrétny prípad, s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím užívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými. V smernici 2000/78/ES sa stanovuje, že zamestnávateľia vykonajú podľa potreby jednotlivého prípadu vhodné opatrenia, aby umožnili osobe so zdravotným postihnutím vstúpiť, zúčastňovať sa alebo postupovať v zamestnaní alebo absolvovať odbornú prípravu, pokiaľ také opatrenia nepredstavujú pre zamestnávateľa neúmerné zaťaženie.
- (19cb) Pri zabezpečovaní úplnej rovnosti osôb so zdravotným postihnutím v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, zohrávajú dôležitú úlohu opatrenia na zabezpečenie primeraného prispôsobenia. V rámci dlhodobého zmluvného alebo iného vzťahu medzi poskytovateľom a osobou so zdravotným postihnutím by sa štrukturálna úprava priestorov alebo vybavenia mohla považovať za primerané prispôsobenie. Primerané prispôsobenie môže zahŕňať usporiadanie alebo zmenu zvyčajných politík, postupov a praxe poskytovateľa, úpravu podmienok prístupu a poskytnutie konkrétnej pomoci, zohľadňujúc konkrétne potreby osôb so zdravotným postihnutím, s cieľom dosiahnuť rovnaký výsledok.

- (19cc) Opatrenia na primerané prispôsobenie sa vyžadujú len v rozsahu, v akom nepredstavujú neúmerné zaťaženie. Výnimky z jednej alebo viacerých požiadaviek rovnakého zaobchádzania z dôvodu neúmerného zaťaženia, ktoré predstavujú, by nemali presahovať rámec toho, čo je nevyhnutne potrebné na obmedzenie tohto zaťaženia v každom jednotlivom prípade. Opatrenia, ktoré by predstavovali neúmerné zaťaženie, by sa mali chápať ako opatrenia, ktoré by znamenali nadmerné dodatočné organizačné alebo finančné zaťaženie, a to pri zohľadnení pravdepodobného výsledného prínosu pre osobu (osoby) so zdravotným postihnutím. Pri každom posúdení by sa mali zohľadňovať len legitímne dôvody.
- (19d)
- (19e) Keď sú dodržané právne predpisy Únie, ktorými sa stanovujú podrobné normy alebo špecifikácie týkajúce sa prístupnosti alebo primeraného prispôsobenia určitých tovarov alebo služieb, požiadavky tejto smernice týkajúce sa prístupnosti alebo primeraného prispôsobenia sa považujú za splnené.

- (20) V právnych predpisoch Únie sa už pre niektoré oblasti ustanovujú podrobné špecifikácie týkajúce sa prístupnosti a primeraného prispôsobenia. Takéto špecifikácie sa ustanovujú okrem iného v nariadení Komisie (EÚ) č. 1300/2014¹⁸, nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011¹⁹, nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007²⁰ a nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006²¹. V právnych predpisoch Únie sa už taktiež ustanovujú právne požiadavky na zabezpečenie prístupnosti bez stanovenia špecifikácií alebo noriem tejto požiadavky. Takéto právne požiadavky sa stanovujú okrem iného v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013²² a v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ²³. Napríklad v článku 7 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 sa vyžaduje, aby prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím bola jedným z kritérií, ktoré je potrebné dodržiavať pri vymedzovaní operácií spolufinancovaných fondmi.

¹⁸ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1300/2014 z 18. novembra 2014 o technických špecifikáciách interoperability týkajúcich sa prístupnosti železničného systému Únie pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou, (Ú. v. EÚ L 356, 12.12.2014, s. 110).

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 zo 16. februára 2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 2006/2004 (Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 1).

²⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 z 23. októbra 2007 o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave (Ú. v. EÚ L 315, 3.12.2007, s. 14).

²¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 z 5. júla 2006 o právach zdravotne postihnutých osôb a osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave (Ú. v. EÚ L 204, 26.7.2006, s. 1).

²² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

²³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 65).

(20-aa)

- (20-a) Popri všeobecných anticipačných opatreniach na zabezpečenie prístupnosti dôležitú úlohu pri zabezpečení úplnej rovnosti osôb so zdravotným postihnutím v praxi v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, zohrávajú aj opatrenia na zabezpečenie primeraného prispôsobenia v konkrétnych prípadoch. V rámci dlhodobého zmluvného alebo iného vzťahu medzi poskytovateľom a osobou so zdravotným postihnutím by sa štrukturálna úprava priestorov alebo vybavenia mohla považovať za primerané prispôsobenie. Primerané prispôsobenie môže zahŕňať usporiadanie alebo zmenu zvyčajných politík, postupov a praxe poskytovateľa, úpravu podmienok prístupu a poskytnutie konkrétnej pomoci, zohľadňujúc konkrétne potreby osôb so zdravotným postihnutím, s cieľom dosiahnuť rovnaký výsledok. Opatrenia na zabezpečenie primeraného prispôsobenia by nemali predstavovať neúmerné zaťaženie.
- (20-b) Členské štáty sa nabádajú, aby vypracovali a realizovali inovačné opatrenia na zabezpečenie primeraného prispôsobenia.
- (20aa) Pri poskytovaní bývania by sa od poskytovateľa nemalo na účely dosiahnutia súladu s ustanoveniami tejto smernice o primeranom prispôsobení požadovať vykonanie štrukturálnej úpravy priestorov alebo úhrada nákladov na takúto úpravu. Poskytovateľ by však mal v súlade s vnútroštátnym právom a praxou takúto úpravu akceptovať, ak je financovaná z iných zdrojov a nepredstavuje neúmerné zaťaženie iného druhu.
- (20ab) Povinnosť zabezpečiť primerané prispôsobenie za predpokladu, že tým nevznikne neúmerné zaťaženie, je ustanovená v smernici 2000/78/ES a v UNCRPD. V UNCRPD sa takisto uznáva význam prístupnosti, pokiaľ ide o to, aby sa osobám so zdravotným postihnutím umožnilo v plnej miere využívať ľudské práva a všetky základné slobody. V dohovore sa prístupnosť stanovuje ako všeobecná zásada a požaduje sa, aby štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, prijali primerané opatrenia na zabezpečenie prístupu za rovnakých podmienok ako iným osobám.

- (20b) Pri posudzovaní toho, či opatrenia na zabezpečenie prístupnosti alebo primeraného prispôsobenia nepredstavujú neúmerne zaťaženie, by sa malo prihliadať na niekoľko faktorov, okrem iného na veľkosť, zdroje a povahu organizácie alebo podniku, ako aj na odhadované náklady na takéto opatrenia alebo (technickú a/alebo ekonomickú) životnosť infraštruktúr a predmetov, ktoré sa používajú na poskytovanie služby. Okrem toho by mohlo k neúmernému zaťaženiu dochádzať najmä vtedy, ak by na zabezpečenie prístupu k hnutelnej alebo nehnuteľnej veci, ktorá je chránená vnútroštátnymi predpismi na základe svojej historickej, kultúrnej, umeleckej alebo architektonickej hodnoty, bolo potrebné vykonať rozsiahle štrukturálne úpravy.
- (20c) (nové) S cieľom poskytnúť dostatočný čas na splnenie požiadaviek na zabezpečenie primeraného prispôsobenia pre osoby so zdravotným postihnutím stanovených v tejto smernici je vhodné, aby sa na transpozíciu takýchto opatrení stanovila dlhšia lehota.
- (21) Zákaz diskriminácie by sa nemal dotknúť zachovania alebo prijatia opatrení zo strany členských štátov, ktorých účelom je predchádzať znevýhodneniam skupiny osôb určitého náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie alebo ktorú charakterizuje kombinácia týchto osobitných dôvodov diskriminácie, alebo ho kompenzovať. Takéto opatrenia môžu zahŕňať poskytovanie podpory organizáciám osôb určitého náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie alebo organizáciám zameraným na takéto osoby, ak ich hlavným cieľom je podporovať hospodársku, kultúrnu alebo sociálnu integráciu týchto osôb alebo vyhovieť ich osobitným potrebám.
- (22) Touto smernicou sa ustanovujú minimálne požiadavky, a tým sa členským štátom dáva možnosť prijať alebo zachovať priaznivejšie ustanovenia. Vykonávanie tejto smernice by sa nemalo použiť ako odôvodnenie na akékoľvek zhoršenie už existujúceho stavu v jednotlivých členských štátoch.

- (23) Osoby, ktoré boli diskriminované z dôvodu svojho náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, by mali mať k dispozícii primerané prostriedky právnej ochrany. V záujme zabezpečenia účinnejšej úrovne ochrany by združenia, organizácie a iné právne subjekty mali byť oprávnené zúčastňovať sa na konaní, aj v mene akejkolvek obete alebo na jej podporu, bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne procesné predpisy týkajúce sa zastupovania a obhajoby na súdoch.
- (24) Pravidlá o dôkaznom bremene by sa mali prispôbiť, ak ide o prípad diskriminácie *prima facie*, a aby sa účinne uplatňovala zásada rovnakého zaobchádzania, dôkazné bremeno by sa malo presunúť na žalovaného, keď sa predložia dôkazy o takejto diskriminácii. Nie je však na žalovanom, aby dokazoval, že žalobca vyznáva určité náboženstvo alebo vieru alebo má určité zdravotné postihnutie, určitý vek alebo určitú sexuálnu orientáciu.
- (25) Účinné vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania si vyžaduje primeranú súdnu ochranu pred viktimizáciou.
- (26) Rada vo svojom uznesení o nadviazaní na Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých (2007) vyzvala na plnú účasť občianskej spoločnosti vrátane organizácií zastupujúcich osoby vystavené riziku diskriminácie, sociálnych partnerov a zainteresovaných strán na tvorbe politík a programov zameraných na predchádzanie diskriminácii a podporu rovnosti a rovnakých príležitostí na európskej aj vnútroštátnej úrovni.

- (27) Zo skúseností pri uplatňovaní smerníc 2000/43/ES, 2004/113/ES a 2006/54/ES²⁴ vyplýva, že ochrana pred diskrimináciou na základe dôvodov, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, by sa posilnila, ak by v každom členskom štáte existoval orgán alebo orgány s právomocou analyzovať príslušné problémy, skúmať možné riešenia a poskytovať obetiam diskriminácie konkrétnu pomoc. V súlade s cieľom rozšíriť mieru a formu ochrany pred diskrimináciou z dôvodu pohlavia a rasového alebo etnického pôvodu na dôvody, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, by do pôsobnosti takéhoto orgánu alebo takýchto orgánov mali patriť aj oblasti, na ktoré sa vzťahuje smernica 2000/78/ES. Členské štáty môžu ako usmernenie na zabezpečenie toho, aby tieto orgány fungovali účinne a nezávisle, použiť odporúčanie Komisie o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie z 22. júna 2018.
- (28) Členské štáty by mali podporovať zber údajov o rovnakom zaobchádzaní a diskriminácii, a to najmä s cieľom monitorovať a vyhodnotiť účinnosť opatrení, ktoré sa prijali na dosiahnutie súladu s touto smernicou. Členské štáty môžu na tento účel napríklad stanoviť východiskové hodnoty alebo merateľné ciele alebo môžu zbierať kvalitatívne a/alebo kvantitatívne údaje. Na účely tejto smernice by údaje o rovnakom zaobchádzaní a diskriminácii mali zahŕňať akékoľvek informácie, ktoré sú užitočné a relevantné na opísanie a analýzu situácie, pokiaľ ide o rovnosť, v tom zmysle, že naznačujú existenciu a/alebo rozsah diskriminácie a/alebo rovnosti. Zozbierané údaje môžu zahŕňať základné údaje, ako sú napríklad demografické a socio-ekonomické údaje, údaje o materiálnych alebo prežívaných nerovnostiach, alebo údaje, ktoré umožňujú posúdenie súčasných politik, alebo údaje založené na ukazovateľoch ľudských práv. Údaje by sa mali zbierať v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou a v súlade s uplatniteľným právom Únie, najmä tým, ktorým sa riadi ochrana osobných údajov.

²⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, 26.7.2006, s. 23).

- (29) Členské štáty by mali zaviesť účinné, primerané a odradzujúce sankcie pre prípady porušenia vnútroštátnych ustanovení prijatých na základe tejto smernice. Sankcie môžu zahŕňať administratívne a finančné sankcie, ako sú pokuty alebo vyplatenie náhrady škody, ako aj iné druhy sankcií.
- (30) Keďže cieľ tejto smernice, konkrétne zabezpečenie spoločnej úrovne ochrany pred diskrimináciou vo všetkých členských štátoch, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale z dôvodu rozsahu a dôsledkov navrhovanej činnosti ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 ZEÚ. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku táto smernica neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (31) V súlade s bodom 34 Medziinštitucionálnej dohody z 13. apríla 2016 o lepšej tvorbe práva²⁵ sa členské štáty vyzývajú, aby vo vlastnom záujme a v záujme Únie vypracovali a zverejnili tabuľky, ktoré budú čo najlepšie vyjadrovať vzájomný vzťah medzi touto smernicou a opatreniami na jej transpozíciu,

PRIJALA TÚTO SMERNICU:

²⁵ Ú. v. EÚ L 123, 12.5.2016, s. 1.

KAPITOLA I

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1

Účel

V tejto smernici sa ustanovuje rámec pre boj proti diskriminácii z dôvodu náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle tejto smernice a ďalej sa ňou podporuje táto zásada v oblasti zamestnaní a povolání, ako sa ustanovuje v smernici 2000/78/ES.

Článok 2

Pojem diskriminácie

1. Na účely tejto smernice sa pod pojmom „zásada rovnakého zaobchádzania“ rozumie, že nesmie existovať žiadna diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1.
2. Na účely tejto smernice je „diskrimináciou“:
 - a) priama diskriminácia, o ktorú ide, keď sa z jedného z dôvodov uvedených v článku 1 zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie, ako sa v porovnateľnej situácii zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo s inou osobou;
 - b) nepriama diskriminácia na základe jedného z dôvodov uvedených v článku 1, o ktorú ide, keď by v dôsledku navonok neutrálneho ustanovenia, kritéria alebo praxe bola znevýhodnená osoba určitého náboženského vyznania alebo viery, so zdravotným postihnutím, určitého veku alebo určitej sexuálnej orientácie v porovnaní s inými osobami s výnimkou prípadu, že uvedené ustanovenie, kritérium alebo prax je objektívne zdôvodnené legitímnym cieľom a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a potrebné;

- c) obťažovanie, o ktoré ide, keď k nežiaducemu správaniu súvisiacemu s jedným z dôvodov uvedených v článku 1 dochádza s cieľom alebo účinkom narušenia dôstojnosti osoby a vytvorenia zastrašujúceho, nepriateľského, ponižujúceho, zneuctvujúceho alebo urážlivého prostredia. V tejto súvislosti možno pojem obťažovania vymedziť v súlade s vnútroštátnym právom a praxou členských štátov;
- d)
- d-a)
- d-b) pokyn na diskrimináciu osôb na základe jedného z dôvodov uvedených v článku 1;
- e) odmietnutie primeraného prispôsobenia pre osoby so zdravotným postihnutím, o ktoré ide, ak sa nedodržia ustanovenia článku 4a tejto smernice.

3-a.

- 3. Diskriminácia podľa tejto smernice zahŕňa diskrimináciu na základe kombinácie dôvodov diskriminácie uvedených v článku 1, ako aj kombináciu jedného alebo viacerých týchto dôvodov a ktoréhokoľvek z dôvodov diskriminácie podľa smernice 2000/43/ES a/alebo smernice 2004/113/ES.

4.

5.

- 6. Bez ohľadu na odseky 1 a 2 sa preferenčné zaobchádzanie na základe veku alebo zdravotného postihnutia povoľuje, ak je objektívne zdôvodnené legitímnym cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a potrebné.

- 6-a. Preferenčné zaobchádzanie na zabezpečenie začlenenia, integrácie alebo zapojenia do spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými môže mať formu voľného prístupu, znížených sadzieb alebo preferenčného prístupu pre chránené skupiny na základe veku alebo zdravotného postihnutia a môže byť povolené podľa tejto smernice ako odôvodnené, primerané a potrebné zaobchádzanie.
- 6a.
7. Bez ohľadu na odseky 1 a 2 môžu byť pri poskytovaní poisťovacích, bankových a iných finančných služieb povolené rozdiely v zaobchádzaní na základe veku alebo zdravotného stavu, ktoré môžu súvisieť so zdravotným postihnutím osoby, ak sú objektívne odôvodnené legitímnym cieľom a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a potrebné a len v rozsahu, v akom sa posúdenie rizík zakladá na presných, aktuálnych a relevantných poisťno-matematických alebo štatistických údajoch a zohľadňuje individuálnu situáciu žiadateľa o poisťovaciu, bankovú alebo inú finančnú službu.
- 7a. Bez ohľadu na odsek 2 nepredstavuje rozdiel v zaobchádzaní na základe veku pri poskytovaní poisťovacích, bankových a iných finančných služieb diskrimináciu na základe veku v prípade, že rozdiely v poistnom a dávkach jednotlivcov sú objektívne a primerane odôvodnené oprávneným cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné a ak je posúdenie rizík založené na presných, aktuálnych a relevantných poisťno-matematických alebo štatistických údajoch a zohľadňuje individuálnu situáciu žiadateľa o poisťovaciu, bankovú alebo inú finančnú službu.

8. Touto smernicou nie sú dotknuté opatrenia stanovené vo vnútroštátnom práve, ktoré sú v demokratickej spoločnosti primerané a potrebné na udržiavanie verejnej bezpečnosti a verejného poriadku, predchádzanie trestnej činnosti, ochranu maloletých, ochranu zdravia a bezpečnosti a ochranu základných práv a slobôd iných vrátane ochrany súkromného a rodinného života, slobody náboženského vyznania, slobody združovania, slobody prejavu, slobody tlače, slobody informácií a zmluvnej slobody. Touto smernicou sa neobmedzujú právomoci členských štátov a nerozširujú právomoci Únie v oblastiach uvedených v tomto odseku.

Článok 3
Rozsah pôsobnosti

1. Zákaz diskriminácie sa v rámci právomocí prenesených na Európsku úniu a v rámci obmedzení stanovených v odseku 2 a pri plnom dodržaní zásady subsidiarity, rešpektovania ústav a právnych tradícií členských štátov vzťahuje na všetky osoby z verejného i súkromného sektora vrátane verejných subjektov, pokiaľ ide o:

- a) prístup k sociálnej ochrane, pokiaľ súvisí so sociálnym zabezpečením, sociálnou pomocou, sociálnym bývaním a zdravotnou starostlivosťou.

Prístup podľa tohto písmena zahŕňa proces vyhľadávania informácií, podávania žiadostí a registrácie, ako aj samotné poskytovanie opatrení sociálnej ochrany;

b)

- c) prístup k vzdelávaniu.

Prístup podľa tohto písmena zahŕňa proces vyhľadávania informácií, podávania žiadostí a registrácie, ako aj samotné prijatie a účasť na vzdelávacích činnostiach;

- d) prístup k tovaru a službám vrátane bývania, ktoré sú k dispozícii verejnosti, a ich poskytovanie.

Prístup podľa tohto písmena zahŕňa proces vyhľadávania informácií, podávania žiadostí, registrácie, objednávanie, rezervácie, prenájmu a kúpy, ako aj samotné poskytovanie a využívanie daných tovarov a služieb.

2. Táto smernica sa nevzťahuje na:

- a) záležitosti, na ktoré sa vzťahuje rodinné právo vrátane rodinného stavu a adopcie, na reprodukčné práva, ani na súvisiace nároky na dávky sociálneho zabezpečenia spojené s rodinným stavom;
- b) organizáciu a financovanie systémov sociálnej ochrany členských štátov vrátane vytvorenia a riadenia takýchto systémov a súvisiacich dojednaní a tiež vrátane podstaty, výšky, výpočtu a trvania dávok a služieb a podmienok oprávnenosti na ne, ako napríklad vekových obmedzení v prípade istých dávok;
- c)
- d) organizáciu a financovanie systémov vzdelávania členských štátov vrátane zriadenia a riadenia vzdelávacích inštitúcií, obsahu vzdelávania a vzdelávacích činností, vypracúvania učebných plánov, určovania postupov pre skúšky a podmienok oprávnenosti, ako napríklad stanovenia vekových obmedzení pre školské vzdelávanie, štipendiá alebo kurzy;
- e) rozdiely v zaobchádzaní na základe náboženského vyznania alebo viery, pokiaľ ide o podmienky prijatia do vzdelávacích inštitúcií, ktorých charakter je založený na náboženskom vyznaní alebo viere, v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, tradíciami a praxou.
- f) prístup k tovaru a službám vrátane bývania, ktoré sa ponúkajú v oblasti súkromného a rodinného života a k transakciám uskutočňovaným v tejto súvislosti, a ich poskytovanie.

3.

3a. Touto smernicou nie sú dotknuté vnútroštátne opatrenia povoľujúce alebo zakazujúce nosenie náboženských symbolov, ani sa ňou neobmedzujú výlučné právomoci členských štátov v týchto otázkach.

4. Touto smernicou nie sú dotknuté vnútroštátne právne predpisy zabezpečujúce sekulárnu povahu štátu, štátnych inštitúcií alebo orgánov, či vzdelávania, alebo týkajúce sa postavenia a činnosti cirkví a iných organizácií založených na náboženskom vyznaní alebo viere, ani sa ňou neobmedzujú výlučné právomoci členských štátov v týchto otázkach.

5. Táto smernica sa nevzťahuje na rozdiely v zaobchádzaní z dôvodov štátnej príslušnosti a nie sú ňou dotknuté právne predpisy a podmienky, ktoré sa vzťahujú na vstup štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti na územie členských štátov a pobyt na ňom ani na akékoľvek zaobchádzanie s nimi v súvislosti s právnym postavením dotknutých príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti.

Článok 4

Článok 4a

Primerané prispôsobenie pre osoby so zdravotným postihnutím

1. V záujme zaručenia toho, aby sa v prípade osôb so zdravotným postihnutím dodržiavala zásada rovnakého zaobchádzania, sa v oblastiach stanovených v článku 3 zabezpečí primerané prispôsobenie.
2. Na účely odseku 1 znamená primerané prispôsobenie potrebné a primerané zmeny a úpravy, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie, ak je to v konkrétnom prípade potrebné, s cieľom zabezpečiť osobe so zdravotným postihnutím požívanie alebo uplatňovanie prístupu k opatreniam sociálnej ochrany, prístupu k vzdelávaniu a prístupu k tovaru a službám a ich poskytovaniu v rozsahu pôsobnosti tejto smernice na rovnakom základe s ostatnými.
3. Pri poskytovaní bývania sa podľa odsekov 1 a 2 od poskytovateľa nepožaduje, aby vykonal štrukturálnu úpravu priestorov alebo aby za túto úpravu platil. Poskytovateľ bývania by však mal v súlade s vnútroštátnym právom a praxou takúto úpravu akceptovať, ak je financovaná z iných zdrojov a nepredstavuje neúmerné zaťaženie.
4. Ustanoveniami tohto článku nie sú dotknuté ustanovenia práva Únie týkajúce sa prístupnosti alebo primeraného prispôsobenia v súvislosti s konkrétnym tovarom alebo službami.

5. Na posúdenie, či by opatrenia potrebné na zabezpečenie súladu s týmto článkom predstavovali neúmerné zaťaženie, sa zohľadňujú najmä tieto faktory:
- a) veľkosť, zdroje, povaha a čistý obrat a zisk povinného;
 - aa) negatívny vplyv skutočnosti, že sa neprijalo primerané a nevyhnutné opatrenie, na osobu so zdravotným postihnutím,
 - b) odhadované náklady na primerané a nevyhnutné opatrenie;
 - c) odhadovaný úžitok pre osoby so zdravotným postihnutím vo všeobecnosti, pričom sa zohľadní intenzita a obdobie využívania príslušného tovaru a služieb a intenzita a trvanie vzťahu s predajcom alebo poskytovateľom;
 - ca) výška verejných finančných prostriedkov, ktoré má povinný k dispozícii na prijatie primeraného a nevyhnutného opatrenia;
 - d)
 - e) historická, kultúrna, umelecká alebo architektonická hodnota dotknutej hnutelnej alebo nehnuteľnej veci a
 - f) bezpečnosť a uskutočniteľnosť dotknutých opatrení.

Toto zaťaženie sa nepovažuje za neúmerné, ak ho dotknutý členský štát dostatočne kompenzuje opatreniami, ktoré existujú v rámci jeho politiky týkajúcej sa osôb so zdravotným postihnutím.

2.

3.

Článok 5
Pozitívne opatrenia

1. S cieľom zabezpečiť úplnú rovnosť v praxi zásada rovnakého zaobchádzania nebráni žiadnemu členskému štátu zachovať alebo prijať osobitné opatrenia na predchádzanie znevýhodneniam súvisiacim s náboženským vyznaním alebo vierou, zdravotným postihnutím, vekom alebo sexuálnou orientáciou a na ich kompenzáciu.

Článok 6
Minimálne požiadavky

1. Členské štáty môžu prijať alebo zachovať ustanovenia, ktoré sú pre ochranu zásady rovnakého zaobchádzania priaznivejšie ako ustanovenia tejto smernice.
2. Vykonávanie tejto smernice za žiadnych okolností nie je dôvodom na zníženie úrovne ochrany pred diskrimináciou, ktorú členské štáty už poskytujú v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica.

KAPITOLA II

PROSTRIEDKY NÁPRAVY A PRESADZOVANIE PRÁVA

Článok 7

Ochrana práv

1. Členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania, prípadne – ak to považujú za vhodné – vrátane zmierovacích konaní určených na presadzovanie povinností podľa tejto smernice boli k dispozícii všetkým osobám, ktoré sa cítia poškodené nedodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania voči nim, dokonca aj vtedy, keď sa vzťahy, v ktorých malo dôjsť k diskriminácii, už skončili.
2. Členské štáty zabezpečia, aby sa združenia, organizácie alebo iné právne subjekty, ktoré majú v súlade s kritériami stanovenými v ich vnútroštátnom práve oprávnený záujem zabezpečiť dodržiavanie ustanovení tejto smernice, mohli zúčastňovať buď v mene navrhovateľa alebo na jeho podporu s jeho súhlasom na každom súdnom a/alebo správnom konaní stanovenom na vymáhanie povinností podľa tejto smernice.
3. Odsekmi 1 a 2 nie sú dotknuté vnútroštátne pravidlá vzťahujúce sa na lehoty na podanie návrhu v súvislosti so zásadou rovnakého zaobchádzania.

Článok 8

Dôkazné bremeno

1. Členské štáty prijímú v súlade so svojimi vnútroštátnymi súdnymi systémami nevyhnutné opatrenia, aby prislúchalo odporcovi preukázať, že nedošlo k porušeniu zákazu diskriminácie, keď sa osoba domnieva, že bola poškodená nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, a uvedie súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že nedošlo k diskriminácii.
2. Odsek 1 nebráni členským štátom, aby zaviedli pravidlá dokazovania, ktoré sú pre žalobcov výhodnejšie.
3. Odsek 1 sa nevzťahuje na trestné konanie.
4. Členské štáty môžu rozhodnúť, že nebudú uplatňovať odsek 1 na konania, v ktorých zisťovanie skutkových okolností prislúcha súdu alebo inému príslušnému orgánu.
5. Odseky 1, 2, 3 a 4 tohto článku sa uplatňujú aj na všetky konania, ktoré sa začali podľa článku 7 ods. 2.

Článok 9

Viktimizácia

Členské štáty zavedú v rámci svojich vnútroštátnych právnych systémov také opatrenia, ktoré sú potrebné na ochranu jednotlivcov pred akýmkoľvek nepriaznivým zaobchádzaním alebo nepriaznivými následkami, ktoré sú reakciou na sťažnosť alebo konanie zamerané na presadenie dodržania zásady rovnakého zaobchádzania.

Článok 10
Šírenie informácií

Členské štáty zabezpečia, aby boli o ustanoveniach prijatých podľa tejto smernice, ako aj o príslušných už platných ustanoveniach vhodnými prostriedkami informované dotknuté osoby na celom ich území.

Článok 11
Dialóg s príslušnými zainteresovanými stranami

Členské štáty s cieľom podporiť zásadu rovnakého zaobchádzania podporujú dialógu s príslušnými zainteresovanými stranami, ktoré majú v súlade s príslušným vnútroštátnym právom a praxou oprávnený záujem podieľať sa na boji proti diskriminácii z dôvodov a v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica.

Článok 12

Orgány na podporu rovnakého zaobchádzania

1. Členské štáty určia orgán alebo orgány na podporu rovnakého zaobchádzania so všetkými osobami bez ohľadu na ich náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu. Tieto orgány môžu byť súčasťou agentúr poverených na vnútroštátnej úrovni ochranou ľudských práv alebo ochranou práv fyzických osôb.
2. Členské štáty zabezpečia, aby právomoci týchto orgánov zahŕňali:
 - a) bez toho, aby boli dotknuté práva obetí a združení, organizácií alebo iných právnych subjektov, ktoré sú uvedené v článku 7 ods. 2, poskytovanie nezávislej pomoci obetiam diskriminácie pri podávaní sťažností týkajúcich sa diskriminácie,
 - b) vykonávanie nezávislých prieskumov týkajúcich sa diskriminácie a
 - c) uverejňovanie nezávislých správ a vydávanie odporúčaní k akejkoľvek otázke, ktorá sa týka takejto diskriminácie.

3.

KAPITOLA III

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 13

Dodržiavanie

Členské štáty prijímú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby sa dodržiavala zásada rovnakého zaobchádzania v rozsahu pôsobnosti tejto smernice, a najmä:

- a) aby sa zrušili všetky zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, ktoré sú v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania;
- b) aby sa vyhlásili alebo mohli vyhlásiť za neplatné všetky zmluvné ustanovenia, vnútropodnikové pravidlá a pravidlá, ktorými sa spravujú ziskové alebo neziskové združenia, ktoré sú v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, alebo aby sa takéto ustanovenia a pravidlá zmenili.

Článok 14

Sankcie

Členské štáty ustanovia pravidlá, pokiaľ ide o sankcie uplatniteľné pri porušení vnútroštátnych ustanovení prijatých podľa tejto smernice, a prijímú všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie ich uplatňovania. Sankcie môžu pozostávať zo zaplatenia náhrady škody, ktorá nesmie byť obmedzená stanovením hornej hranice vopred, a musia byť účinné, primerané a odrádzajúce.

Článok 14a

Uplatňovanie rodového hľadiska

V súlade s článkom 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie členské štáty pri vykonávaní tejto smernice zohľadňujú cieľ odstrániť nerovnosti a podporovať rovnoprávnosť medzi mužmi a ženami.

Článok 15

Vykonanie

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do [4 roky po prijatí]. Bezodkladne o tom informujú Komisiu a oznámia jej znenie týchto ustanovení.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých opatreniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.

1a.

1b.

1c.

2. Pokiaľ ide o článok 4a, môžu členské štáty rozhodnúť o predĺžení lehoty na transpozíciu uvedenej v odseku 1 až o dva roky. Na tento účel členské štáty oznámia takéto rozhodnutie Komisii a oznámia príslušný dátum transpozície do [4 roky po prijatí].

2a.

3.

3a.

4. Členské štáty podporujú zber údajov o rovnakom zaobchádzaní a nediskriminácii. Údaje sa zbierajú v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou a v súlade s uplatniteľným právom Únie, najmä tým, ktoré sa týka ochrany osobných údajov.

Článok 16

Správa

1. Členské štáty oznámia do [dvoch rokov po dátume stanovenom v článku 15 ods. 1] a potom každých päť rokov Komisii všetky informácie potrebné na to, aby Komisia vypracovala pre Európsky parlament a Radu správu o uplatňovaní tejto smernice.
2. Komisia vo svojej správe primerane zohľadní stanoviská vnútroštátnych orgánov pre rovnaké zaobchádzanie a príslušných zainteresovaných strán, ako aj Agentúry EÚ pre základné práva. V súlade so zásadou uplatňovania rodového hľadiska sa v tejto správe okrem iného uvedie posúdenie vplyvu prijatých opatrení na ženy a mužov. Na základe prijatých informácií táto správa v prípade potreby obsahuje aj návrhy na revíziu a aktualizáciu tejto smernice.

Článok 17

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dňom jej uverejnenia v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Článok 18

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom.
